

Ene, zerre ve Besmele

Murad Bey: “Üstad Hazretlerinin, ene ve zerre bahislerini aynı risâlenin iki bölümünde izah etmiş olmasının hikmeti nedir?”

Risâle-i Nur’dan Otuzuncu Söz “ene”ye ve “zerre”ye tahsis edilmiştir. Birinci Maksad’da ene’nin mâhiyeti ve gizli bilinmeyenleri, İkinci Maksad’da ise zerrenin mâhiyeti ve gizli bilinmeyenleri hârika bir biçimde keşfedilmiştir.

Üstad Hazretleri ene’yi, “Biz emâneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik; hepsi de onu yüklenmekten kaçındılar. Ve ondan korktular. İnsan ise onu yükledi. Gerçekten insan çok zâlim ve câhildir.” 1 âyetinin tefsîri mâhiyetinde ele alır; zerre’yi de, “İnkâr edenler, ‘Kıyâmet başımıza gelmez’ diyorlar. Sen de ki: ‘Evet. Gaybı bilen Rabb’ime yemin olsun ki, başınıza gelecektir. Ne göklerde ve ne yerde zerre kadar bir şey O’ndan uzak kalmaz. Bundan küçük veya büyük ne varsa hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır.” 2 âyetinin tefsîri sadedinde inceler.

Bedüzzaman Hazretlerine göre göklerin, yerlerin ve dağların yüklenmekten çekindiği ve korktuğu emânetin bir ferdi ene’dir. Yani benliğin sorumluluk rûhudur. Öyle ki, ene (benlik) Hazret-i Âdem’den (as) şimdiye kadar insanlık âleminin etrafına dal budak salan hem nûrânî bir Tûbâ ağacının, hem de dehşetli bir Zakkum ağacının çekirdeği hükmündedir. Birer gizli hazine olan Allah’ın isimlerinin anahtarını uhdesinde taşıyan ene, kâinâtın gizli bilinmeyenlerini de açabilecek hüviyette iken; başına buyruk bırakıldığında vahşetin, canavarlığın ve dehşetin resmini çizebilen bir yüz karası olabilmektedir. Yâni insanın mâneviyât ağacı hayırda “ene” üzerinde yükselmekte; şerde de “ene” dolayısıyla kurumakta, sönmekte ve dökülmektedir. Yâni insan “ene” ile hem kazanmakta, hem kaybetmektedir. Kendine güvenen kaybetmekte, kendini Allah’a veren kazanmaktadır. Benliği ile gururlanan kaybetmekte, benliğini Allah’a kulluk makamında eriten kazanmaktadır. Kendisine var diyen gerçekte yokluğu, kendisini Allah için yok sayan gerçek varlığı bulmuş olmaktadır.

Üstad Saîd Nursî’ye göre kâinâtın anahtarı insanın elindedir. Yani nefesine takılmıştır. Kâinâtın kapıları görünüşte açık gibi zannedilmekte ise de, hakikatte kapalıdır. Cenâb-ı Hak insana emanet cihetiyle “ene” namında öyle bir anahtar vermiştir ki, insan onunla âlemin bütün kapalı kapılarını açabilmekte, öyle sırlı bir enâniyet vermiştir ki, Allah’ın gizli hazînelerini onunla keşfedebilmektedir. Fakat ene’nin kendisi de müşkül bir bilinmeyendir, dehşetli bir anlaşılmayan denklemdir.

Ene'nin hakîkati, mâhiyeti ve yaratılış hikmeti bilinse, kendisi açıldığı gibi, kâinâtın gizli kapıları da açılacaktır. Bu bahis, ene'yi bize açıp keşfetmektedir.

Zerre ise; kâinâtın maddî plânda en küçük yapı taşıdır, baş döndürücü hareketiyle var oluş sırrını mâhiyetinde barındırmaktadır. Üstad Bedüzzaman'a göre zerrelerin hareketleri, Allah'ın kudret kaleminin kâinât kitabına yaratılış âyetlerini yazarken çıkardığı titreşim ve cızırtıdan başka bir şey değildir. Gayb âleminde olan her şeyin geçmiş aslında ve gelecek neslindeki intizamlara kaynaklık edecek ölçüde, Allah'ın emirlerinin imlâsından ve yazılımından gelen hareketler ve heyecânlar, zerreleri sür'atle dönmeye ve titreşime sevk etmektedirler.³

Ene'nin, insanın mânevî varlığının en küçük yapı taşı; zerre'nin de kâinâtın ve insanın maddî varlığının en küçük yapı taşı olduğunu dikkatimizden uzak tutmamalıyız. Ene bir "elif" olarak aynı dersin birinci bölümünde; zerre de bir "nokta" olarak ikinci bölümünde ele alınmış, Kur'ân-ı Hakîm'in âyetleriyle kâinâtın tılsımı ve var oluşun gizli sırları her iki bahiste farklı açılardan keşfedilmiştir.

Rize'den Nadide Toprak: "Kur'ân'daki besmeleler 114 defa mı nazil olmuştur? Yoksa bir defa nazil olup her sûrenin başına mı konmuştur?"

Besmele'nin Kur'ân'dan bir âyet olduğunda şüphe yoktur. Neml Sûresinin 30. âyetinde âyetin bir parçası olarak geçmektedir.

Kur'ân'ın bu âyetinde Hazret-i Süleyman'dan (as) bir mektup alan Belkıs'ın, çevresinde bulunan yaverlerine: "Ey kavmimin ileri gelenleri. Bana bir mektup bırakıldı. Süleyman'dan geliyor ve 'Bismillâhirrahmânirrahîm' kelimesiyle başlıyor." dediğini öğreniyoruz.⁴

Besmele'nin Kur'ân'da 114 defa nazil olduğu görüşü de var; bir defa nazil olduğu ve sûrelerin arasını ayırmak için her sûrenin başına teberrüken konduğu görüşü de. Birinci görüş İmam-ı Şâfi'ye ait. İmam-ı Şâfi'ye göre Besmele tek bir âyet olduğu halde Kur'ân'da 114 defa nazil olmuştur.⁵

Nitekim, İbn-i Abbas (ra) bildirmiştir ki: "Besmeleyi terk eden Allah'ın kitabından 114 âyet terk etmiş olur."

Ebû Hüreyre (ra) dedi ki: Allah Resûlü (asm) bildirdi: "Fâtiha sûresi yedi âyettir. Bu âyetlerin ilki 'Bismillâhirrahmânirrahîm' âyetidir" ⁶

Besmele için önemli olan "nâzil olmuş bir âyet" olduğu gerçeğidir. Her sûrenin başında okunmuş şeklinin de vahye dayandığında şüphe yoktur. Binâenaleyh, besmelenin Kur'ân'dan bir âyet oluşu, her hayırlı işimizde dilimizden düşürmemek

açısından yeterli bir hakîkattir.

Dipnotlar:

1- Ahzâb Sûresi, 33/72,

2- Sebe' Sûresi, 34/3,

3- Sözlür, s. 494-513,

4- Neml Sûresi, 27/29-30,

5- Sözlür, s. 17,

6- Elmalılı Tefsiri, 1/16.